

QUICK SCAN ALLEEN MOGELIJK BIJ ONTSCHOTTING GEZONDHEIDSZORG

Binnen het UMC St Radboud bestaat de sneldiagnostiekpoli longcarcinoom al sinds 1999, maar nog altijd is Nijmegen de enige plek in Nederland waar patiënten binnen één dag alle onderzoeken doorlopen die nodig zijn om longkanker te laten vaststellen. Bij 60 procent van de patiënten kan aan het einde van de dag de definitieve diagnose worden vastgesteld. Dat het UMC er zo vroeg bij was, heeft te maken met de komst van de PET-scan. Nijmegen was het derde academische ziekenhuis in Nederland die er de beschikking over kreeg. 'Met de PET-scan kan longkanker zeer nauwkeurig worden gelokaliseerd. Grote longchirurgie, waartoe men uit voorzorg vaak overging, komt nu veel minder vaak voor', legt hoogleraar Nucleaire geneeskunde prof.dr. Wim Oyen uit. 'Alleen dat al betekende een grote winst voor de patiënt.'

De andere winst werd geboekt door alle onderzoeken op één dag te plannen. Als longartsen, radiologen, nucleair geneeskundigen, klinisch pathologen en thoraxchirurgen nu eens nauwer met elkaar gingen samenwerken, zo was de gedachte, dan moest de sneldiagnostiek lukken. Het had wat weg van een achterkamertjesoverleg, geeft Oyen toe, maar met het resultaat kan het UMC heel goed voor de dag komen. Longkanker is de meest voorkomende kanker en de vijfjaarsoverleving is met 13 procent erg laag. Hoe eerder met de behandeling kan worden begonnen, hoe beter het is. Bovendien is het voor de patiënt prettiger om alle afspraken in één keer te maken.

Het lijkt zo eenvoudig, deze multidisciplinaire samenwerking, maar dat is het niet, vertelt longarts dr. Erik van der Heijden. Iedereen op de werkvloer is er nauw bij betrokken, de secretaresse niet het minst. Zij maakt op dinsdag afspraken met de twee patiënten die op donderdag naar de sneldiagnostiekpoli komen. Meer patiënten per week is voorlopig niet mogelijk omdat ook de capaciteit van de OK erop afgestemd moet zijn. Voor eenderde van de patiënten bleek een chirurgische ingreep immers noodzakelijk. 'De chirurg heeft een recente CT- en PET-scan nodig maar ook om psychologische redenen is snel ingrijpen geboden.'

Van der Heijden is eveneens de hele dag met de patiënten bezig, zelfs al ziet hij ze alleen aan het begin en einde van de dag. 'Ik loop hetzelfde rondje als zij en bekijk alle onderzoeksuitslagen. De CT-scan beoordeel ik met de radioloog, de PET-scan met de nucleaire geneeskundige. Die oncologische besprekingen moet je zorgvuldig doen om 's middags een diagnose te kunnen stellen zonder al te veel mitsen en maren.'

Voor de patiënten is zo'n dag zwaar, weten Oyen en Van der Heijden. 'Vaak hebben ze zichzelf al begraven, nog voordat ze hier komen.' Juist vanwege die psychische spanning vinden ze het prettig de uitslag snel te horen. Uit een evaluatie bleek dat ze de sneldiagnostiek waardeerden met een rapportcijfer 8,5. 'Inmiddels komen ook andere ziekenhuizen bij ons kijken hoe wij de quick scan geregeld hebben en hoe wij de schotten tussen de disciplines hebben weggehaald. Binnenkort zullen we onze capaciteit uitbreiden naar drie patiënten per week. We krijgen dan een nieuwe PET-scan waarin de CT-scan is geïntegreerd. Dat is voor de patiënt prettiger maar ook voor ons. Sneldiagnostiek gaat dan nog sneller.'

In november kreeg de poli de Longkanker Patiënten Prijs van het Longkanker Informatiecentrum en in januari jongstleden was ze een van de vier prijswinnaars van het project 'Voorbeeldpraktijken in de curatieve zorg' van de Nederlandse Patiënten Consumenten Federatie (NPCF) en het Kwaliteitsinstituut voor de gezondheidszorg CBO.

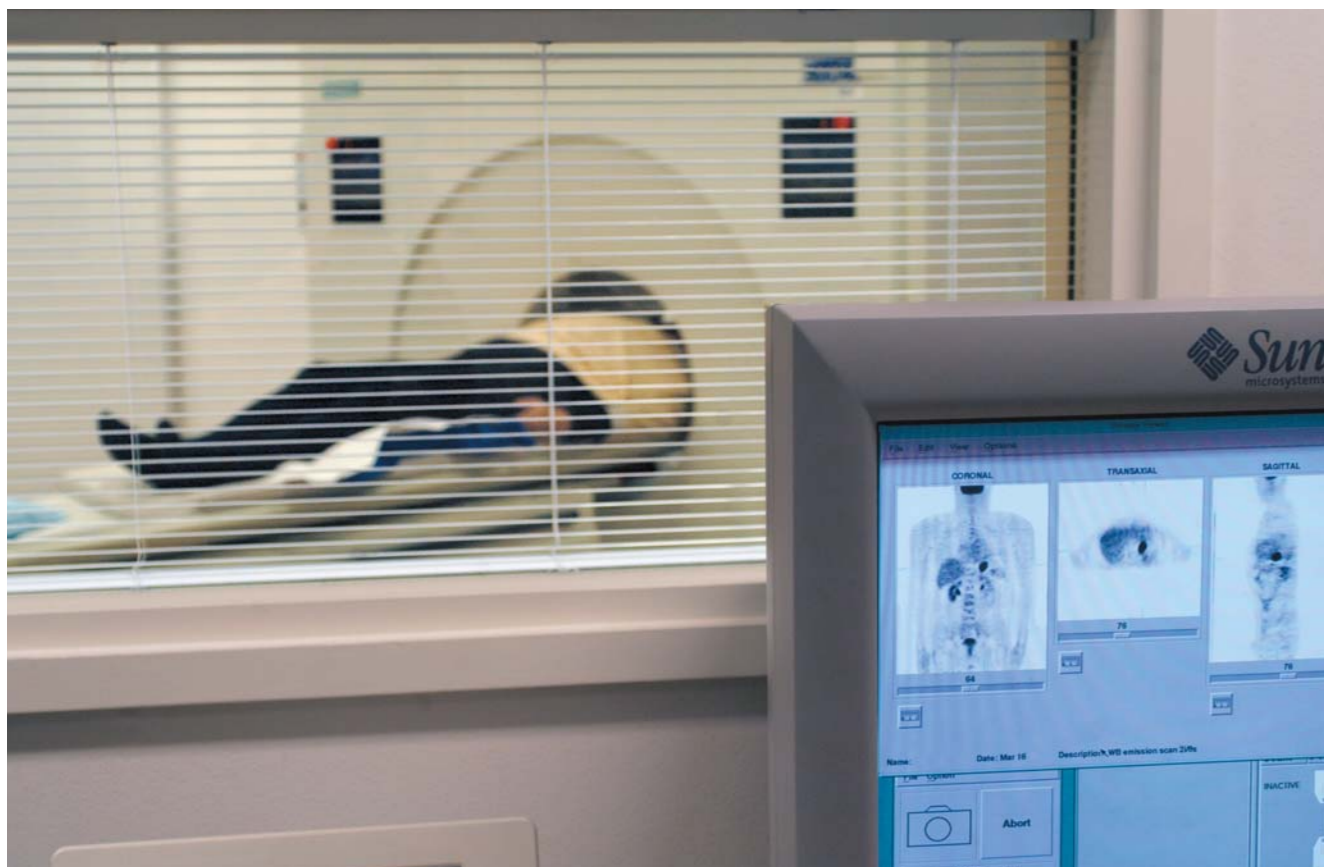

SNELDIAGNOSTIEK LONGKANKER

VOORBEELD PRAKTIJK IN DE CURATIEVE ZORG

Nijmegen is de enige plek in Nederland waar patiënten binnen één dag alle onderzoeken doorlopen die nodig zijn om longkanker te laten vaststellen, mede dankzij de komst van de PET-scan, waarmee longkanker zeer nauwkeurig is te lokaliseren. Grote longchirurgie, waartoe men uit voorzorg vaak overging, komt nu veel minder vaak voor. Vorig jaar viel het UMC St Radboud twee keer in de prijzen dankzij de sneldiagnostiekpoli longcarcinoom. Een kijkje op post groen van de poli Interne Geneeskunde.

De PET-scan vinden veel patiënten niet fijn. Ze liggen daar een tot anderhalf uur in hun eentje.

RIETJE VAN VLIET

Het wordt een vermoeiende dag voor meneer Hendriks. 'Veertien dagen geleden is er een foto gemaakt van zijn longen. 's Avonds stond ineens de huisarts op de stoep. Geen goed bericht, wisten de heer en mevrouw Hendriks onmiddellijk. Vanaf dat moment hielden ze met het ergste rekening. Afgelopen dinsdag kregen ze te horen dat ze donderdag op de sneldiagnostiekpoli terecht konden. 'Neem familie mee', had secretaresse Hilda Janssen toen gezegd, 'want het wordt een zware dag.' Het is niet alleen fysiek belastend, al die diagnostische onderzoeken achter elkaar, maar ook psychisch. 'Mensen weten al dat er een vlekje zit op hun longen', legt Janssen uit. 'Ik vertel dat ze normaal gesproken twee tot drie weken op de uitslag moeten wachten maar dat het nu binnen één dag gebeurt. Hoe zwaar dit ook is, het stelt ze toch gerust.' Tijdens het eerste telefoongesprek krijgt de patiënt tevens te horen wat hem of haar te wachten staat. 'Die informatie stuur ik ze ook per post toe, zodat ze zich er goed op kunnen voorbereiden.' Intussen moeten ook de afdelingen waar de onderzoeken zullen plaatsvinden, zich voorbereiden. Janssen: 'Na de patiënt bel ik vervolgens de afdelingen. Ze weten dan definitief dat de tijd die ze hebben gereserveerd, voor onze patiënt bestemd is. Gelukkig gebeurt het zelden dat de CT-scan of PET-scan niet doorgaat, bijvoorbeeld omdat deze gereviseerd wordt. In dat geval krijgt de patiënt de uitslag niet op dezelfde dag.'

Begeleiding

Mevrouw Hendriks en de jongste dochter zijn er vandaag bij. Ze zijn 's morgens direct naar de röntgenafdeling gegaan voor de CT-scan. Na afloop worden ze opgehaald door dokters-

assistente Belinda van Rens, die hen naar post groen van de polikliniek Interne Geneeskunde brengt. 'Ik begeleid u vandaag van het ene onderzoek naar het andere', vertelt ze terwijl ze de familie op hun gemak stelt en de dagplanning doorneemt. Het is een strak dagprogramma. Patiënten moeten nuchter zijn en mogen absoluut niet drinken in verband met de verdoving van de keel bij de bronchoscopie. 'Het gebeurt met een spray en wat druppeltjes', weet Van Rens, 'maar toch ervaren ze het als onprettig. Die verdoving is nodig om met de flexibele slang naar binnen te kunnen.' Ook de PET-scan vinden veel patiënten niet fijn. 'Je ligt daar een uur tot anderhalf uur in je eentje.'

'Juist vanwege die psychische spanning vinden ze het prettig de uitslag snel te horen'

Van Rens heeft de afgelopen jaren heel wat patiënten op de sneldiagnostiekpoli begeleid. 'Ik ben er zelfs bij wanneer de longarts aan het einde van de dag een gesprek heeft over de onderzoeksresultaten en het behandelplan. De ene keer is mijn rol daar groter dan de andere keer. Soms is de familie niet in staat om de woorden van de longarts tot zich te laten doordringen.' Om die reden krijgen de patiënten ook het telefoonnummer van de secretaresse mee naar huis. 'Via haar kunnen ze in contact komen met de longarts, als ze dat willen. Ook hun huisarts heeft alle informatie maar als ze dat willen, kunnen ze mij bellen. Bijvoorbeeld voor uitleg over de afsprakenkaart.'

Ze brengt de familie Hendriks naar de longarts. Meneer Hendriks kijkt om zich heen alsof hij nu al de weg kwijt is. 'Daarom ben ik er bij', zegt de doktersassistente, 'want anders zou u hier maar verdwalen.' Terwijl ze door de gangen lopen, vertelt ze dat de arts straks niet alleen de longfoto maar waarschijnlijk ook al de uitslag van de CT-scan kan laten zien. Dat blijkt inderdaad het geval. Na afloop van het eerste gesprek met de longarts verlaat de familie de spreekkamer en kijkt zoekend uit naar Van Rens. Ze neemt deze keer alleen de patiënt mee, om bloed te prikken en een ECG te maken. Daarna neemt ze de familie mee naar de afdeling waar een longfunctie-onder-

zoek zal plaatsvinden. Misschien willen mevrouw Hendriks en haar dochter beneden in het restaurant koffie drinken? Als ze over een uur terug zijn, kunnen ze met meneer meelopen naar Centrale Endoscopie, waar de bronchoscopie plaatsvindt.

Verslikrisico's

'De manier waarop we die dag begeleid werden, was perfect', zegt Marjolijn Hendriks een week later. Ze werkt zelf in de gezondheidszorg maar toen ze haar vader begeleidde, merkte ze hoe ingewikkeld alle voorzorgsmaatregelen bij de onderzoeken kunnen liggen. 'Je zit als patiënt met zoveel vragen. Mijn vader mocht anderhalf uur na de bronchoscopie wegens verslikrisico's niet drinken, maar in de wachtkamer voor de PET-scan kwam een laborant met wat water. Of mijn vader dat wilde opdrinken. Dan weet je als patiënt echt niet wat wijs is.'

Ook vonden ze het fijn dat ze hun ervaringen direct kwijt konden. Dochter Hendriks: 'Mijn vader was heel erg geschrokken toen hij bij de bronchoscopie bloed zag gaan door de slang. Daar was hij helemaal niet op voorbereid. Voor hem was het een heel angstig moment.'

Na afloop was ook haar broer gekomen om het gesprek met de longarts te kunnen bijwonen. 'Dat was prettig want wij luisterden

Patiënten moeten nuchter zijn en mogen absoluut niet drinken in verband met de verdoving van de keel bij de bronchoscopie, die nodig is om met de flexibele slang naar binnen te kunnen.

Foto's: Frank Muller

Doktersassistente Belinda van Rens (op de foto) begeleidt de patiënt van het ene onderzoek naar het andere.

'Inmiddels komen ook andere ziekenhuizen bij ons kijken'

toch weer anders dan mijn ouders. Wij konden de boodschap toch met wat meer nuchterheid aanhoren.' Ook de doktersassistente was daarbij aanwezig. De uitslag was bepaald niet goed. Uitgebreid kregen ze te horen welke vervolgonderzoeken er de komende dagen op het programma zouden staan en hoe meneer Hendriks zich daarop moest voorbereiden. Die zijn minder inspannend, 'maar het valt mijn ouders zwaar dat ze niet direct de uitslag kunnen horen.'

'Uit privacyoverwegingen is gekozen voor een andere naam.'